

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมศุลกากร สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล กลุ่มคุ้มครองและส่งเสริมจริยธรรม โทร. ๒๐-๗๗๘๘
 ที่ กค ๐๕๑๖/๑๙๕๑๘ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๙
 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดและกรณีการเรียไ

เรียน หัวหน้าส่วนราชการระดับสำนัก สำนักงาน กลุ่ม และด้านศุลกากรทุกแห่ง

ตามที่สำนักงาน ก.พ. ได้มีหนังสือ ที่ นร ๑๐๑๓.๗/ว ๑๑ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ กำหนดแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดและกรณีการเรียไ โดยกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งกำกับดูแลข้าราชการในสังกัดให้ประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการณดังกล่าวอย่างเคร่งครัดด้วย นั้น

กรมศุลกากร โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมศุลกากร ได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดและกรณีการเรียไ เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่ดีภายในกรมศุลกากร สร้างทัศนคติและความเข้าใจที่ถูกต้อง รักชาติ ศักดิ์ศรีข้าราชการให้เป็นที่ยึดถือและไว้วางใจแก่ประชาชน ตลอดจนเพื่อให้ผู้บริหารข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรทราบและประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

(นายกุลิศ สมบัติศิริ)
 อธิบดีกรมศุลกากร

แนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการเรียไร

ตามที่สำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการเรียไร โดยกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้บังคับบัญชาศึกษาและปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียไร ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย นั้น

ปัจจุบันการเรียไรมีรูปแบบที่หลากหลายและมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งกรมตุลาการหรือบุคลากรของกรมตุลาการก็อาจมีความเกี่ยวข้องกับการเรียไรได้ เช่น การขอรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อประโยชน์สาธารณะ การขอรับการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ในเหตุการณ์สำคัญต่างๆ แม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะเป็นวัฒนธรรมที่ดีที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่การดำเนินการในกรณีดังกล่าวอาจเป็นช่องทางหนึ่งในการแสวงหาประโยชน์ที่มิชอบ ทำให้เกิดความไม่เป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ รวมทั้งอาจนำไปสู่การทุจริตและประพฤติมิชอบอันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนโดยทั่วไปได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนและเป็นการผิดทางวินัยด้วย

คณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมตุลาการ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนเกี่ยวกับกรณีการเรียไร ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติราชการของกรมตุลาการ ประกอบกับแนวทางการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน แจ่งตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๓.๗/ว ๑๑ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ กำหนดให้คณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการสอดส่องดูแลให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียไร และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมของกรมตุลาการในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมตุลาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมตุลาการ จึงได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการเรียไร ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่ดีภายในกรมตุลาการ สร้างทัศนคติและความเข้าใจที่ถูกต้อง รักษาศักดิ์ศรีข้าราชการให้เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจแก่ประชาชน ตลอดจนเพื่อให้ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมตุลาการทราบและประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมายระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑. ความหมายของการเรียไร

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดนิยามของการเรียไรไว้ ดังนี้

๑.๑ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗^๑

พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ ได้กำหนดนิยามของ “การเรียไร” ไว้ในมาตรา ๔ โดยให้การเรียไรหมายความว่าความรวมถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยายว่ามีใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

๑.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔^๒

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดนิยามของ “การเรียไร” ไว้ในข้อ ๔ ซึ่งมีความหมายว่า การเก็บเงินหรือทรัพย์สิน โดยขอหรือให้ช่วยออกเงินหรือทรัพย์สินตามใจสมัคร และให้หมายความรวมถึงการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการ ซึ่งมีการแสดงโดยตรงหรือโดยปริยายว่ามีใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ขดใช้ หรือบริการธรรมดา แต่เพื่อรวบรวมเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาทั้งหมดหรือบางส่วนไปใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นด้วย

๒. แนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการเรียไร

ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากร จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานรัฐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ ประกาศคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานรัฐ เรื่อง การยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐเรียไรได้โดยไม่ต้องขออนุมัติต่อคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ หรือคณะกรรมการควบคุมการเรียไรจังหวัด ตามข้อ ๑๙ (๔) และ (๕) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔ มติคณะรัฐมนตรี แจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ร. ๐๒๐๓/ว.๙๔ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๓๒ เรื่อง การเรียไรของทางราชการ และหนังสือสำนักบริหารของนายกรัฐมนตรี ด่วน ที่ น.ว. ๑๐/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๐๓ เรื่อง การเรียไรซื้อของขวัญให้ผู้บังคับบัญชา การเลี้ยงรับรองข้าราชการผู้ใหญ่ในการไปตรวจราชการ โดยมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรจะต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้ จะต้องไม่ใช่ตำแหน่ง หรือกระทำการที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด เพราะความมีอคติ^๓ และ -

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๑ ตอนที่ ๖ หน้า ๑๑๘ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๔๘๗

^๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๑๓ ง หน้า ๑๑ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

^๓ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๖ (๒)

ห้ามมิให้นำผลการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติของผู้ได้บังคับบัญชา หรือบุคคลอื่นที่เกิดจากการเรียโรมา ประกอบการพิจารณาให้คุณให้โทษ หรือใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล และไม่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเดือดร้อน หรือเกิดความอึดอัดใจ

๒.๒ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยต้องไม่กระทำการ หรือดำรงตำแหน่ง หรือปฏิบัติการใดในฐานะส่วนตัว ซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ โดยในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัย ให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้อธิบดีกรมศุลกากรทราบโดยผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อเสนอคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมศุลกากรพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมศุลกากรวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น^๔

๒.๓ ห้ามใช้สัญลักษณ์ ตราสัญลักษณ์ หรือทรัพยากรของรัฐ เช่น บุคลากร ทรัพย์สิน และเวลาราชการในการเรียโร เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับยกเว้นตามกฎหมาย^๕ และห้ามมิให้จัดให้มีการเรียโร หรือทำการเรียโร ในกรณีดังต่อไปนี้^๖

๒.๓.๑ การเรียโรเพื่อรวบรวมทรัพย์สินเพื่อนำมาให้หรือขอใช้ให้แก่จำเลย^๗ เพื่อใช้เป็นค่าปรับ เว้นแต่จะเป็นการเรียโรในระหว่างวงศญาติของจำเลยนั่นเอง

๒.๓.๒ การเรียโรโดยกำหนดเก็บเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นอัตราโดยคำนวณตามเกณฑ์ปริมาณสินค้า ผลประโยชน์ หรือวัตถุประสงค์อย่างอื่น

๒.๓.๓ การเรียโรอันเป็นเหตุให้เสื่อมทรมานแก่ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒.๓.๔ การเรียโรอันเป็นเหตุกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงถึงสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ

๒.๓.๕ การเรียโรเพื่อจัดหาวิทยภัณฑ์ให้แก่ต่างประเทศ

๒.๔ กรมศุลกากรจะจัดให้มีการเรียโรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียโร โดยการเข้าช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมในการจัดให้มีการเรียโรในฐานะเป็นผู้ร่วมจัดให้มีการเรียโร หรือเป็นประธาน กรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน ที่ปรึกษา หรือฐานะอื่นใดมิได้^๘ เว้นแต่

^๔ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๕ (๓)

^๕ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๕ (๒)

^๖ พระราชบัญญัติควบคุมการเรียโร พุทธศักราช ๒๔๘๗ มาตรา ๕

^๗ จำเลย หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้ว โดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด ตามนัยมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^๘ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียโรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๖

๒.๔.๑ เป็นการเรียหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรีย ซึ่งได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการเรียของหน่วยงานของรัฐ^๙ ได้แก่

- (๑) เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและมีมติคณะรัฐมนตรีให้เรียไรได้
- (๒) เป็นการเรียที่รัฐบาลหรือกรมการจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายหรือบรรเทาความเสียหายที่เกิดจากสาธารณภัยหรือเหตุการณ์ใดที่สำคัญ
- (๓) เป็นการเรียเพื่อร่วมกันทำบุญเนื่องในโอกาสการทอดผ้าพระกฐินพระราชทาน
- (๔) เป็นการเรียที่กรมการเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่กรมการเอง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้จำนวนเงินหรือมูลค่าทรัพย์สิน หรือจำนวนเงินและมูลค่าทรัพย์สินรวมกันไม่เกินจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท^{๑๐}
- (๕) เป็นการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียแล้ว
- (๖) เป็นการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐอื่นที่ได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นในการขออนุมัติแล้ว

๒.๔.๒ เป็นการเรียที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการควบคุมการเรียของหน่วยงานของรัฐ โดยต้องมีลักษณะและวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้^{๑๑}

- (๑) เป็นการเรียที่กรมการเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่กรมการเอง
- (๒) เป็นการเรียที่กรมการเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การป้องกันหรือพัฒนาประเทศ
- (๓) เป็นการเรียที่กรมการเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์
- (๔) เป็นกรณีที่กรมการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียของบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียแล้ว

๒.๕ กรณีที่กรมการได้รับอนุมัติหรือได้รับยกเว้นให้จัดให้มีการเรียหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียแล้ว ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้^{๑๒}

๒.๕.๑ กระทำการเรียเป็นการทั่วไป โดยประกาศหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน แต่หากเป็นการเรียในถนนหลวงหรือในที่สาธารณะ หรือเป็นการเรียโดยโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือสื่ออย่างอื่นในทำนองเดียวกัน จะกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่^{๑๓} แล้ว เว้นแต่เป็นการเรียที่ -

^๙ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๙

^{๑๐} ประกาศคณะกรรมการควบคุมการเรียของหน่วยงานของรัฐ เรื่อง การยกเว้นให้หน่วยงานของรัฐทำการเรียไรได้โดยไม่ต้องขออนุมัติต่อคณะกรรมการควบคุมการเรียของหน่วยงานของรัฐ หรือคณะกรรมการควบคุมการเรียจังหวัด ตามข้อ ๑๙ (๔) และ (๕) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๑๑} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๘

^{๑๒} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๒๐

^{๑๓} พนักงานเจ้าหน้าที่ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อธิบดีกรมการปกครอง ตามนัยข้อ ๒ (๑) แห่งกฎกระทรวงแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการขออนุญาตจัดให้มีการเรียและทำการเรีย พ.ศ. ๒๕๔๘

ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นการเรียไรเพื่อกุศลสงเคราะห์ในโอกาสที่บุคคลชุมนุมกันประกอบศาสนกิจ หรือเป็นการเรียไรโดยขายสิ่งของในงานออกร้านหรือในที่นัดประชุมเฉพาะแห่งที่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย^{๑๔}

๒.๕.๒ กำหนดสถานที่หรือวิธีการที่จะรับเงินหรือทรัพย์สินจากการเรียไร

๒.๕.๓ ออกใบเสร็จหรือหลักฐานการรับเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ผู้บริจาคทุกครั้ง เว้นแต่โดยลักษณะแห่งการเรียไรไม่สามารถออกใบเสร็จหรือหลักฐานดังกล่าวได้ ก็ให้จัดทำเป็นบัญชีการรับเงินหรือทรัพย์สินนั้นไว้เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

๒.๕.๔ จัดทำบัญชีการรับจ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการเรียไรตามระบบบัญชีของทางราชการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่สิ้นสุดการเรียไร หรือทุก ๓ เดือน ในกรณีที่เป็นการเรียไรที่กระทำอย่างต่อเนื่องและปิดประกาศโดยเปิดเผย ณ กรมศุลกากร ไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้ทราบและจัดให้มีเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการเรียไรดังกล่าวไว้ สำหรับให้ประชาชนค้นหาและศึกษาข้อมูลข่าวสารของราชการด้วย

๒.๕.๕ รายงานการเงินของการเรียไรพร้อมทั้งส่งบัญชีตามข้อ ๒.๕.๔ ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้จัดทำบัญชีดังกล่าว หรือในกรณีที่เป็นการเรียไรที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องให้รายงานการเงินพร้อมทั้งส่งบัญชีดังกล่าวทุก ๓ เดือน

๒.๖ การเรียไรหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรนั้น ห้ามกรมศุลกากรดำเนินการดังนี้

๒.๖.๑ กำหนดประโยชน์ที่ผู้บริจาคหรือบุคคลอื่นจะได้รับซึ่งมิใช่ประโยชน์ที่กรมศุลกากรได้ประกาศไว้

๒.๖.๒ กำหนดให้ผู้บริจาคต้องบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนหรือมูลค่าที่แน่นอน เว้นแต่โดยสภาพมีความจำเป็นต้องกำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน เช่น การจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดงหรือบัตรเข้าร่วมการแข่งขัน เป็นต้น

๒.๖.๓ กระทำการใดๆ ที่เป็นการบังคับให้บุคคลใดทำการเรียไรหรือบริจาคหรือกระทำในลักษณะที่ทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่ช่วยทำการเรียไรหรือบริจาคไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือทำให้บุคคลนั้นเกิดความหวาดหวั่นหรือเกรงกลัว^{๑๖}

๒.๖.๔ ให้บุคลากรของกรมศุลกากรออกทำการเรียไร หรือใช้ สิ่ง ขอร้อง หรือบังคับให้ผู้ใดบังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นออกทำการเรียไร

๒.๗ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียไรของบุคคล หรือนิติบุคคลที่มีใช้หน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไรแล้ว จะต้องไม่กระทำการดังนี้^{๑๗}

๒.๗.๑ ใช้หรือแสดงตำแหน่งหน้าที่ให้ปรากฏในการดำเนินการเรียไร ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาด้วยสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์หรือสื่ออย่างอื่น หรือด้วยวิธีการอื่นใด

^{๑๔} พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ มาตรา ๘

^{๑๕} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๒๑

^{๑๖} พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ มาตรา ๑๖

^{๑๗} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๒๒

๒.๗.๒ ใช้ สิ่ง ขอร้อง หรือบังคับผู้ได้บังคับบัญชา หรือบุคคลใดช่วยทำการเรียไรให้ หรือ กระทำในลักษณะที่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นนั้นต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่สามารถปฏิเสธหรือ หลีกเลี่ยงที่จะไม่ช่วยทำการเรียไรให้ได้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๒.๘ ห้ามมิให้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่เรียไรได้มาในกิจการอย่างอื่นนอกเหนือวัตถุประสงค์แห่งการ เรียไรตามที่ได้แสดงไว้ เว้นแต่เป็นค่าใช้จ่ายพอสมควรในการเรียไรนั่นเอง^{๑๘} และถ้าไม่อาจดำเนินการตาม วัตถุประสงค์แห่งการเรียไรตามที่ได้แสดงไว้ หรือเหลือจ่ายเพราะเหตุใดๆ ก็จะต้องรายงานให้คณะกรรมการควบคุม การเรียไรของหน่วยงานของรัฐทราบ และคณะกรรมการฯ มีอำนาจสั่งให้ส่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อ ประกอบการกุศลหรือสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร^{๑๙}

๒.๙ ห้ามมิให้มีการเรียไรจากข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน เพื่อซื้อของขวัญให้ข้าราชการ ขันผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาเนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น วันเกิด วันขึ้นปีใหม่ การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลี้ยง รับรองข้าราชการผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาที่ไปตรวจราชการ ตลอดจนการมอบของฝาก หรือของอภินันทนาการซึ่ง มีราคาแพง โดยปราศจากเหตุตามปกติประเพณีนิยม ซึ่งหากมีความประสงค์ที่จะแสดงความยินดีหรือความ ปราศรัยนาดี ควรใช้บัตรอวยพรหรือการลงนามในสมุดอวยพรแทน^{๒๐}

ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ควบคุมดูแลให้บุคลากรของกรมศุลกากรปฏิบัติตามแนวทางการ ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้อง สำหรับกรณีการเรียไรด้วย^{๒๑}

๓. ผลของการจงใจฝ่าฝืนแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการเรียไร

กรณีที่ผู้บริหาร ข้าราชการ หรือบุคลากรของกรมศุลกากรปฏิบัติตนโดยจงใจฝ่าฝืนแนวทาง การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้อง กรณีการเรียไรนั้นถือว่าผู้บริหาร ข้าราชการ หรือบุคลากรของกรมศุลกากรผู้นั้น เป็นผู้กระทำความผิดทางวินัย^{๒๒} -

^{๑๘} พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ มาตรา ๑๔

^{๑๙} พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช ๒๔๘๗ มาตรา ๑๕

^{๒๐} มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. ๒๘๑/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๔๙๖ เรื่อง การเรียไรเงินซื้อ ของขวัญให้แก่ผู้บังคับบัญชาในโอกาสต่างๆ
- หนังสือกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ น.ว. ๑๕/๒๕๐๑ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๐๑ เรื่อง การ ตรวจราชการ
- หนังสือสำนักบริหารของนายกรัฐมนตรี ด่วน ที่ น.ว. ๑๐/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๐๓ เรื่อง การเรียไร ซื้อของขวัญให้ผู้บังคับบัญชา การเลี้ยงรับรองข้าราชการผู้ใหญ่ในการไปตรวจราชการ

^{๒๑} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียไรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๗ วรรคหนึ่ง

^{๒๒} ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๘ ประกอบข้อ ๖

โดยผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการลงโทษทางวินัย^{๒๓} ตามควรแก่กรณี และในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าการกระทำนั้นอาจมีเหตุเกี่ยวข้องกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ มีมูลความผิดทางอาญา หรืออาจเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอื่น ผู้บังคับบัญชาจะต้องแจ้งให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นพิจารณาดำเนินการต่อไป^{๒๔}

นอกจากความผิดทางวินัยดังกล่าวแล้ว ผู้ที่จงใจฝ่าฝืนแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง กรณีการเรียกรับนั้น อาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการเรียกรับ พุทธศักราช ๒๕๔๗ มาตรา ๑๗ - มาตรา ๒๐ ซึ่งกำหนดโทษไว้ทั้งโทษปรับและโทษจำคุก

สำหรับกรณีที่ผู้บังคับบัญชาละเลย ไม่กำกับให้มีการเสริมสร้าง พัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาผู้นั้นอาจมีความผิดทางวินัยได้^{๒๕}

ดังนั้น ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรทุกท่าน สมควรประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องสำหรับกรณีการเรียกรับอย่างเคร่งครัดด้วย

กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมของกรมศุลกากร

^{๒๓} ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

^{๒๔} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียกรับของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๗ วรรคสอง

^{๒๕} หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๑๓๗๕ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การกำกับให้ผู้บังคับบัญชารักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

แนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด

ตามที่สำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด โดยกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการและผู้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งกำกับดูแลข้าราชการในสังกัดให้ประพฤติปฏิบัติตนเกี่ยวกับการดังกล่าวอย่างเคร่งครัดด้วย นั้น

โดยที่กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงการคลังที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรจากการนำสินค้าเข้าและส่งออก การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางศุลกากร การส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและส่งออก รวมทั้งการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศและประชาชน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมศุลกากรแล้ว ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดกรมศุลกากรจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน อันอาจเป็นเหตุให้มีความเสี่ยงต่อการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งหมิ่นเหม่ต่อการเป็นช่องทางให้เกิดการประพฤติมิชอบอื่นๆ ในวงราชการ และเป็นกรณีที่อยู่ในข่ายของการกระทำที่มีลักษณะเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน อันส่งผลต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนอาจเกิดกรณีร้องเรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมขึ้นได้

คณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมศุลกากร ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนเกี่ยวกับกรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติงานตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ของกรมศุลกากร ประกอบกับแนวทางการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน แจ่งตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๓.๗/ว ๑๑ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ กำหนดให้คณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการสอดส่องดูแลให้ข้าราชการพลเรือนปฏิบัติตามแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมของกรมศุลกากรในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมศุลกากร โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจริยธรรมประจำกรมศุลกากร จึงได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่ดีภายในกรมศุลกากร สร้างทัศนคติและความเข้าใจที่ถูกต้อง รักษาศักดิ์ศรีข้าราชการให้เป็นที่ยึดถือและไว้วางใจแก่ประชาชน ตลอดจนเพื่อให้ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรทราบและประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑. ความหมายของการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดและถ้อยคำอื่นที่เกี่ยวข้อง

การให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดนั้น มีการกำหนดนิยามไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังนี้

๑.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔^๑

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดนิยามของถ้อยคำต่างๆ ไว้ในข้อ ๓ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑.๑ “ของขวัญ” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่กันเพื่ออวยชัยไมตรี และให้หมายความรวมถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่เป็นรางวัล ให้โดยเสนาหา หรือเพื่อการสงเคราะห์ หรือให้เป็นสินน้ำใจ การให้สิทธิพิเศษซึ่งมิใช่สิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคา ทรัพย์สิน หรือการให้สิทธิพิเศษในการได้รับบริการหรือความบันเทิง ตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และไม่ว่าจะให้เป็นบัตร ตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้า หรือการคืนเงินให้ในภายหลัง

๑.๑.๒ “ปกติประเพณีนิยม” หมายความว่า เทศกาลหรือวันสำคัญซึ่งอาจมีการให้ของขวัญกัน และให้หมายความรวมถึงโอกาสในการแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ความช่วยเหลือตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย

๑.๑.๓ “หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐทุกระดับทั้งในราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ

๑.๑.๔ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

๑.๑.๕ “ผู้บังคับบัญชา” ให้หมายความรวมถึง ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยงานที่แบ่งเป็นการภายในของหน่วยงานของรัฐ และผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงกว่าและได้รับมอบหมายให้มีอำนาจบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลด้วย

๑.๑.๖ “บุคคลในครอบครัว” หมายความว่า คู่สมรส บุตร บิดา มารดา พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

๑.๒ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓^๒

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดนิยามของถ้อยคำต่างๆ ไว้ในข้อ ๓ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑.๒.๑ “การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่างๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

๑.๒.๒ “ญาติ” หมายความว่า ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลุง ป้า น้า อา คู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรม หรือผู้รับบุตรบุญธรรม

๑.๒.๓ “ประโยชน์อื่นใด” หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

๑.๓ สาระสำคัญของการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด

จากบทบัญญัติตามข้อ ๑.๑ และ ๑.๒ ดังกล่าว สาระสำคัญของการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด สรุปได้ ดังนี้

๑) “การให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด” เป็นกรณีการให้หรือรับเงิน ทรัพย์สิน หรือสิ่งอื่นใดที่มีมูลค่า โดยให้แก่กันเพื่ออวยชัยไมตรี ให้เป็นรางวัล ให้โดยเสนหา ให้เพื่อการสงเคราะห์ ให้เป็นสินน้ำใจ หรือเป็นการให้สิทธิพิเศษซึ่งมิใช่สิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สิน หรือการให้สิทธิพิเศษในการได้รับบริการหรือความบันเทิง รวมทั้งการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางหรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร และไม่ว่าจะเป็นบัตร ตัว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินให้ล่วงหน้า หรือการคืนเงินให้ในภายหลัง หรือการรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

๒) “การให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา หรือตามปกติประเพณีนิยม” เป็นกรณีที่กระทำกับญาติหรือบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่างๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม ให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันทางสังคม หรือในเทศกาลหรือวันสำคัญต่างๆ ซึ่งอาจมีการให้ของขวัญแก่กัน และหมายรวมถึง โอกาสแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ความช่วยเหลือตามมารยาททางสังคม เช่น งานศพ งานแต่งงาน งานบวช การเยี่ยมผู้ป่วย การเกษียณอายุ การย้ายตำแหน่ง เป็นต้น

๓) “ญาติหรือบุคคลในครอบครัว” หมายความว่า ถึง บุคคลทุกคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเรา ได้แก่ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาเดียวกัน ลุง ป้า น้า อา คู่สมรส ผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรม หรือผู้รับบุตรบุญธรรม

^๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗ ตอนที่ ๑๑๘ ก หน้า ๑๘ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

๒. แนวทางการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด

ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากร จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๔) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ แจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๔๒ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การมอบของขวัญและการจัดงานในเทศกาลปีใหม่ โดยมีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรจะต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มิชอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยอย่างน้อยต้องวางตน^๓ ดังนี้

๒.๑.๑ ไม่เรียกรับหรือยอมจะรับ หรือยอมให้ผู้อื่นเรียก รับ หรือยอมจะรับสิ่งของขวัญแทนตนหรือญาติของตน ไม่ว่าก่อนหรือหลังดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่เป็นการให้โดยธรรมจรรยา หรือเป็นการให้ตามประเพณีหรือให้แก่บุคคลทั่วไป

๒.๑.๒ ไม่เสนอ อนุมัติโครงการ การดำเนินการ หรือการทำนิติกรรมสัญญา ซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่นจะได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

๒.๒ ห้ามผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎ ข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา^๔ ซึ่งเป็นไปตามกรณี^๕ ดังนี้

๒.๒.๑ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป

๒.๒.๒ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมีราคาหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคล แต่ละโอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒.๒.๓ รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

^๓ ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๖.

^๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐๓ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๔

^๕ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๕

๒.๓ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากต่างประเทศ ซึ่งผู้ให้มิได้ระบุให้เป็นของส่วนตัว หรือมีราคาหรือมูลค่าเกินกว่า ๓,๐๐๐ บาท ไม่ว่าจะระบุเป็นของส่วนตัวหรือไม่ แต่มีเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องรับไว้เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ให้ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของ กรมศุลกากรผู้นั้น รายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชา ทราบโดยเร็ว หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะอนุญาตให้ยึดถือทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้เป็นประโยชน์ ส่วนบุคคล ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรผู้นั้น จะต้องส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ดังกล่าวให้แก่กรมศุลกากรทันที^๖

๒.๔ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๒.๒ – ๒.๓ ข้างต้น ซึ่งผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรได้รับมาแล้วโดยมีความจำเป็นอย่างอื่นที่ต้องรับไว้ เพื่อรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากร ผู้นั้นต้องรายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่ออธิบดีกรมศุลกากรโดยทันที ที่สามารถกระทำได้ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็น ความเหมาะสม และสมควรที่จะให้รับไว้ เป็นสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่ และถ้ามีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว ก็ให้คืนทรัพย์สิน หรือประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้โดยทันที ในกรณีที่ไม่สามารถคืนแก่ผู้ให้ได้ ให้ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของ กรมศุลกากรผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้เป็นสิทธิของกรมศุลกากรโดยเร็ว และเมื่อได้ดำเนินการ ส่งคืนแก่ผู้ให้หรือส่งมอบเป็นสิทธิของกรมศุลกากรแล้ว ให้ถือว่าผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากร ผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าว^๗

๒.๕ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรซึ่งพ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่ถึง ๒ ปี จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ ๒.๒ – ๒.๔ ด้วย^๘

๒.๖ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรจะให้ของขวัญแก่ผู้บังคับบัญชาหรือ บุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชา นอกเหนือจากกรณีปกติประเพณีนิยมที่มีการให้ของขวัญแก่กันมิได้ โดยการให้ของขวัญตามปกติประเพณีนิยมก็จะต้องมีราคาหรือมูลค่าในการให้แต่ละโอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท^๙ ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลในครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้อยู่ในบังคับบัญชา ก็ มิได้เช่นกัน^{๑๐}

^๖ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๖

^๗ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๗

^๘ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๘

^๙ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๕

^{๑๐} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๖

๒.๗ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรจะทำการเรียไ้เงินหรือทรัพย์สิน อื่นใด หรือใช้เงินสวัสดิการใดๆ เพื่อมอบให้หรือจัดหาของขวัญให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลในครอบครัวของผู้บังคับบัญชา ไม่ว่ากรณีใดๆ มิได้^{๑๑}

๒.๘ ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรจะยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลใน ครอบครัวของตนรับของขวัญจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนมิได้ เว้นแต่เป็นการให้ของขวัญตามปกติ ประเพณีนิยมซึ่งมีราคาหรือมูลค่าในการให้แต่ละโอกาสไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท^{๑๒} ทั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าว ได้แก่ ผู้มาติดต่อกานหรือผู้ซึ่งได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติงานในลักษณะดังต่อไปนี้^{๑๓}

(๑) ผู้ซึ่งมีคำขอให้กรมศุลกากรดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น การขออนุญาต การขออนุมัติ การขอให้พิจารณา การขอให้รับรอง หรือการร้องเรียน เป็นต้น

(๒) ผู้ซึ่งประกอบธุรกิจหรือมีส่วนได้เสียในธุรกิจที่ทำกับกรมศุลกากร เช่น ผู้เสนอราคาการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

(๓) ผู้ซึ่งกำลังดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่มีกรมศุลกากรเป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล

(๔) ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่กรมศุลกากร

หากผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรทราบในภายหลังว่าบุคคลในครอบครัว รับของขวัญโดยฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าวข้างต้น จะต้องดำเนินการตามข้อ ๒.๔ โดยอนุโลม^{๑๔}

๒.๙ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างค่านิยมการแสดงความยินดี การแสดงความปรารถนาดี การแสดงการต้อนรับ หรือการแสดงความเสียใจ หรือกรณีอื่นใดในโอกาสต่างๆ ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง แนะนำ หรือกำหนดมาตรการจูงใจที่จะพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปใน แนวทางที่ประหยัด โดยอาจแสดงออกด้วยการใช้บัตรอวยพร การลงนามในสมุดอวยพร หรือใช้บัตรแสดงความ เสียใจแทนการให้ของขวัญ สำหรับกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้ของขวัญ นอกจากจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ควรให้เป็นสินค้าไทยหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำภายในประเทศไทย^{๑๕}

ทั้งนี้ การให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดในกรณียกเว้นหรือจำเป็นนั้น อาจเสี่ยงต่อความ เป็นกลางและความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติหน้าที่ในปัจจุบันหรือต่อไปในอนาคตได้ ดังนั้น ผู้บริหาร ข้าราชการ และ บุคลากรของกรมศุลกากรจึงควรพึงระวังในการประเมินมูลค่าของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดต่ำกว่าความเป็นจริงด้วย

^{๑๑} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๕ วรรคท้าย

^{๑๒} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๘

^{๑๓} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๗

^{๑๔} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๙

^{๑๕} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๒ และ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๔ แจกตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนมาก ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๒๔๒ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การมอบของขวัญและการจัดงานในเทศกาลปีใหม่

๓. ผลของการจงใจฝ่าฝืนข้อปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด

กรณีที่ผู้บริหาร ข้าราชการ หรือบุคลากรของกรมศุลกากรปฏิบัติตนโดยจงใจฝ่าฝืนข้อปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง กรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดนั้น ถือว่าผู้บริหาร ข้าราชการ หรือบุคลากรของกรมศุลกากรผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดทางวินัย^{๑๖} และให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ดำเนินการให้มีการลงโทษทางวินัยต่อไป^{๑๗}

นอกจากความผิดทางวินัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังถือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย^{๑๘}

ดังนั้น ผู้บริหาร ข้าราชการ และบุคลากรของกรมศุลกากรทุกท่าน สมควรประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้อง สำหรับกรณีการให้หรือรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใดอย่างเคร่งครัดด้วย

กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมของกรมศุลกากร

^{๑๖} ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๑๐ และประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๘ ประกอบข้อ ๖

^{๑๗} ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

^{๑๘} พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐๓/๑